

บทที่ 2

ศาลอาญาระหว่างประเทศและเขตอำนาจศาลเหนืออาชญากรรมสงคราม ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

2.1 แนวความคิดและความเป็นมาในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court "ICC") เป็นศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (ธรรมนูญกรุงโรม) (Rome Statute of the International Criminal Court "ICC")¹ เพื่อให้เป็นศาลอาญาระหว่างประเทศถาวรที่เป็นอิสระในการพิจารณาคดีอาญากับปัจเจกชนซึ่งได้กระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงตามกฎหมายระหว่างประเทศอันได้แก่ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม และอาชญากรรมที่เป็นการรุกราน การกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงเหล่านี้จะเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายเด็ชาด (jus cogens) ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่จะทำการละเมิดมิได้และจะมีการกำหนดยกเว้นเป็นอย่างอื่นมิได้ โดยก่อนการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ประเทศที่ได้กระทำละเมิดกฎหมายเด็ชาดจะได้รับการตอบโต้โดยมาตรการแข่งขัน การบีบบังคับ การห้ามติดต่อค้าขาย รวมไปถึงการใช้กองกำลังทหารร่วมกัน ซึ่งการตอบโต้ในลักษณะนี้ส่งผลให้พลเรือน ผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับความเดือดร้อนและบาดเจ็บล้มตายจากการกระทำที่ตนเองไม่ได้มีส่วนในการก่อความผิด ในขณะที่ปัจเจกชนผู้กระทำความผิดกลับได้รับความคุ้มครองปกป้องจากรัฐที่ตนเองสังกัดอยู่ เนื่องจากว่าตนดำรงตำแหน่งหน้าที่อันทำให้มีอิทธิพลที่จะหลบเลี่ยงการถูกพิจารณาคดีจากกระบวนการของศาลภายในเขตแดนของตนได้²

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาลอาญาระหว่างประเทศนี้มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยศาลเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีอาญา (ad hoc international tribunals) ที่มีการยอมรับว่าเป็นศาลแรกนั้น ได้มีการจัดตั้งกันในปี ค.ศ. 1474 เพื่อพิจารณาคดีปีเตอร์ วอน ฮาเกนแบช (Peter Von Hagenbach) ในกรณีความผิดอาญาที่ได้เกิดขึ้นในระหว่างการเข้าโจมตีเมืองเบรีย

¹ The Rome Statute of the International Criminal Court, 17 July 1998, U.N. Doc. A/CONF. 183/9, (hereinafter Rome Statute)

² สันติ อิศโรวุธกุล, "สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับศาลอาญาระหว่างประเทศ," กฎหมายสิทธิมนุษยชน, ฉบับที่ 1, ปีที่ 14 (มิถุนายน 2545), น.105.

แซค (Breisach) และต่อมาความคิดในเรื่องศาลอาญาระหว่างประเทศได้รับการทบทวนในศตวรรษที่ 19 โดยกุสเตฟ มอเนียร์ (Gustave Moynier) เพื่อพิพากษาคดีที่ได้มีการละเมิดอนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1864³

ต่อมาภายหลังจากที่ประสบความล้มเหลวในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น ก็ได้มีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดี ณ เมืองนูเรมเบิร์ก (military tribunal at Nuremberg) และ ณ กรุงโตเกียว (military tribunal at Tokyo) เป็นผลสำเร็จภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อจากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจในรวันดา และ ในอดีตยูโกสลาเวีย ซึ่งยังคงมีการดำเนินการพิจารณาคดีจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว ซึ่งนำมาสู่การปูทางในจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศอย่างถาวร⁴

ปี ค.ศ. 1989 ประเทศตรินิแดดและโตเบโก ได้เสนอต่อองค์การสหประชาชาติให้มีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศถาวรขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อพิจารณาคดีการค้ายาเสพติด ซึ่งแต่ก่อนหน้านั้นสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้คณะกรรมการการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (International Law Commission) ประมวลหลักการที่ใช้ในการพิจารณาคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจ ณ เมืองนูเรมเบิร์ก และได้มีการหยุดชะงักไปในยุคของสงครามเย็น และได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมามีอีกครั้งจากการเสนอของประเทศตรินิแดดและโตเบโก โดยได้มีการเริ่มพิจารณากันอีกครั้ง ในปีค.ศ. 1995 บนพื้นฐานของร่างที่ได้มีการเตรียมและได้รับการยอมรับแล้วโดยคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ในปีค.ศ. 1994 ร่างฉบับนี้ได้มีการนำเข้าสู่ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations' General Assembly) และคณะกรรมการเฉพาะกิจได้ทำการพิจารณา 2 ครั้ง ในปีค.ศ. 1995 ที่สำนักงานใหญ่แห่งสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และในปลายปีค.ศ. 1995 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการเตรียมการเบื้องต้น (preparatory committee) สำหรับเตรียมร่างเพื่อเสนอต่อที่ประชุมทางการทูต ซึ่งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมนี้ได้ทำการประชุม 2 ครั้ง ในปีค.ศ. 1996, 3 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1997 และการประชุมครั้งสุดท้ายในระหว่างเดือนมีนาคมถึง เมษายน ในปีค.ศ. 1998 และได้มีการยอมรับร่างสุดท้ายนี้ ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลีในวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1998 และเปิดให้ทุกรัฐลงนามจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2000 โดยประเทศไทย

³ The International Criminal Court, "International Criminal Court : Rome Statute," <<http://www.icc-cpi.int/php/show.>> 1 December 2004.

⁴ Ibid.

ได้ร่วมลงนามเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2002 ได้มีประเทศเข้าให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมครบ 60 ประเทศ ตามที่ได้กำหนดไว้ ทำให้ธรรมนูญกรุงโรมมีผลเริ่มใช้บังคับในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2002 ⁵ และปัจจุบันนี้ศาลอาญาระหว่างประเทศตั้งอยู่ ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

2.2 หลักการทั่วไปของกฎหมายอาญาในศาลอาญาระหว่างประเทศ

2.2.1 หลักความชอบด้วยกฎหมายในกฎหมายอาญา (principle of legality)

หลักการนี้ถือเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งยวดว่าบุคคลจะไม่มี ความผิดและไม่มีโทษทางอาญาหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เนื่องจากเหตุผลที่ว่า

1. บุคคลจะต้องได้ทราบล่วงหน้าว่าการกระทำอย่างใดเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลนั้นตัดสินใจว่าตนจะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้ามหรือไม่ และเมื่อตัดสินใจที่จะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้ามแล้ว บุคคลนั้นก็ต้องทราบว่าตนจะต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้
2. เป็นการป้องกันเสรีภาพของบุคคล มิให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจ เนื่องการกระทำใดเป็นความผิดและมีโทษได้นั้นจะต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายและประกาศว่าการกระทำใดเป็นความผิดและมีโทษ รวมถึงต้องมีการดำเนินคดีโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีและดำเนินการพิจารณาคดีตามวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกต้อง ตลอดถึงสิทธิในการต่อสู้คดีด้วย
3. เป็นไปตามหลักการแบ่งแยกอำนาจของมองเตสกีเออ ที่กล่าวว่าเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้นสามารถออกกฎหมายต่างๆ จำกัดเสรีภาพของบุคคลได้ โดยไม่ใช่นิติหน้าที่ของศาลที่จะกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษ

⁵ Ibid. และดู สันติ อิศโรธกุล, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 2, น.102-104., และดู กรมพระธรรมนูญ, "ศาลอาญาระหว่างประเทศ," สหประชาชาติวารสารกฎหมาย, ฉบับที่ 49 ปีที่ 11, น.15 (สิงหาคม 2546).

โดยหลักการนี้เป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายอาญาสมัยใหม่โดยได้มีการบัญญัติไว้ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและในรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ตลอดจนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ลงวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948⁶

ซึ่งจะเห็นหลักการนี้ในธรรมนูญกรุงโรมที่กล่าวว่าด้วยบุคคลไม่ต้องรับผิดทางอาญาหากไม่มีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด (*nullum crimen sine lege*) ตามธรรมนูญกรุงโรมข้อ 22⁷, หลักการเรื่อง บุคคลไม่ต้องรับโทษหากไม่มีกฎหมายกำหนดโทษ (*nulla poena sine lege*) ตามธรรมนูญกรุงโรม ข้อ 23⁸ รวมไปถึงการไม่มีผลย้อนหลังของกฎหมายเหนือบุคคล (*non-retroactivity ratione personae*) ในธรรมนูญกรุงโรม ข้อ 24⁹ โดยถือว่าการกระทำใดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดทางอาญาตามธรรมนูญกรุงโรม รวมไปถึงกรณีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายและปรากฏต่อมาว่าคดีนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณา หรือก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ใช้กฎหมายที่เป็นคุณบังคับแก่บุคคลที่ถูกสืบสวนสอบสวน ฟ้องร้องดำเนินคดี หรือพิพากษาลงโทษ

2.2.2 หลักความรับผิดชอบทางอาญาของปัจเจกชน (individual criminal responsibility)

หลักการนี้เป็นหลักการที่แสดงให้เห็นว่าศาลอาญาระหว่างประเทศที่ได้จัดตั้งขึ้นมานี้เป็นศาลพิจารณาคดีต่อปัจเจกชนมิใช่รัฐ ตามที่ปรากฏในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 25¹⁰ และได้กล่าวด้วยว่าความรับผิดชอบทางอาญาของปัจเจกชนที่เกิดขึ้นตามธรรมนูญกรุงโรมจะไม่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ อันเป็นการแยกระหว่างการกระทำของปัจเจกชนกับรัฐอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาที่ได้สั่งการกระทำที่ถือว่าเป็น

⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “หลักความชอบด้วยกฎหมายในกฎหมายอาญา,” ในหนังสือรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์, รวบรวมโดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536):11-13.

⁷ Rome Statute, *supra* note 1, art.22.

⁸ *Ibid.* art.23.

⁹ *Ibid.* art.24.

¹⁰ *Ibid.* art.25.

ความผิดตามธรรมนูญกรุงโรม ไม่สามารถอ้างได้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำของรัฐหรือเป็นการกระทำในนามของรัฐ¹¹ ได้อีกต่อไป

ในส่วนความรับผิดของรัฐนั้นก็ยังคงมีความรับผิดที่ต้องกล่าวถึงตามกฎหมายระหว่างประเทศต่อไป โดยความรับผิดทางอาญาของปัจเจกชนจะไม่มีผลถึงความรับผิดของรัฐภายใต้เรื่องกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ¹² ซึ่งธรรมนูญกรุงโรมข้อ 31¹³ ยังกล่าวถึงเรื่องมูลเหตุในการยกเว้นความรับผิดทางอาญาของปัจเจกชน (grounds for excluding criminal responsibility) เป็นการเฉพาะไว้ด้วย

2.2.3 หลักการไม่ใช้บังคับของอายุความ (non-applicability)

หลักการนี้ถือว่าอาชญากรรมภายใต้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของอายุความ (statute of limitations) ตามที่ปรากฏในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 29¹⁴ โดยจะไม่มี การนำเอาเรื่องของอายุความมาใช้กับอาชญากรรมภายใต้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ ซึ่งประวัติการร่างข้อบทนี้พบว่าได้มีประเด็นการถกเถียงกันว่าควรมีการจำกัดอายุความหรือไม่ โดยตั้งอยู่บนหลักการของความสำคัญในการนำตัวผู้กระทำความผิดอาชญากรรมมาลงโทษ (importance of bringing criminal to justice) กับหลักเรื่องการรักษาการพิจารณาคดีที่ยุติธรรมจะเกิดขึ้นแม้เวลาจะผ่านพ้นไป (ensuring a fair trial as time elapsed) เนื่องจากพยานหลักฐานต่างๆ ย่อมลบเลือนหายไปตามกาลเวลา อันส่งผลถึงสิทธิของผู้ที่ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่ยุติธรรมด้วย ซึ่งผลของการถกเถียงสรุปได้ว่าอาชญากรรมที่อยู่ภายใต้ศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ถือเป็นอาชญากรรมตามหลักกฎหมายเด็ดขาด "jus cogens" ที่ยอมรับ

¹¹ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, "ปัญหาองค์ประกอบเพื่อความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), น.18-20,24-32.

¹² Albin Eser, *Individual Criminal Responsibility*, The Rome Statute of the International Criminal Court a Commentary, ed. Antonio Cassese, Paola Gaeta and John R.W.D. Jones, 2 (New York : Oxford University Press, 2002), Volume I, pp.768,770.

¹³ Rome Statute, *supra* note 1, art.31.

¹⁴ *Ibid.* art.29.

กันว่าจะไม่ตกอยู่ภายใต้อายุความ ทั้งนี้ประเด็นปัญหาในเรื่องการไม่ใช้บังคับอายุความนี้อาจจะเกิดขึ้นต่อไปในกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ กับ ธรรมนูญกรุงโรมข้อ 29 ได้¹⁵

2.2.4 องค์ประกอบภายใน (mental element)

หลักการเรื่ององค์ประกอบภายในเป็นโครงสร้างในเรื่องความรับผิดในทางอาญาโดยเป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำ ต้องอาศัยพฤติการณ์ที่ผู้กระทำแสดงออกมาภายนอกเป็นหลักในการวินิจฉัยสภาพจิตใจของผู้กระทำในขณะกระทำ¹⁶ โดยธรรมนูญกรุงโรมได้กล่าวถึงเรื่องนี้ และได้วางหลักการที่เป็นพื้นฐานทั่วไปเรื่อง “เจตนา” (intent) และ “รู้” (knowledge) ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 30¹⁷ ส่วนในเรื่องของเจตนาพิเศษอันเป็นมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิดก็จะพบในที่ต่างๆ ของธรรมนูญกรุงโรม เช่นที่พบในคำจำกัดความอาชญากรรมประเภทต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตในเรื่องของความรับผิดโดยเด็ดขาด (strict liability) ซึ่งเป็นเรื่องความรับผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นแม้ผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนาและไม่ประมาท โดยจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง¹⁸ ซึ่งตามธรรมนูญกรุงโรมไม่พบว่ามีกรณีบัญญัติเรื่องความรับผิดโดยเด็ดขาดไว้อย่างชัดแจ้ง มีเพียงที่ปรากฏตามธรรมนูญกรุงโรมข้อ 30¹⁹ ซึ่งบัญญัติว่า

“ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น บุคคลต้องรับผิดทางอาญา และอาจต้องได้รับโทษสำหรับอาชญากรรม ภายในเขตอำนาจของศาล เฉพาะในกรณีที่ได้กระทำการอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิด โดยมีเจตนาและรู้”²⁰

ดังนั้นการกระทำใดจะเป็นความผิด การกระทำนั้นจะต้องเข้าองค์ประกอบภายในเรื่องเจตนา (intent) และรู้ (knowledge) ด้วย จึงจะถือเป็นความผิดโดยมีข้อสังเกตว่าธรรมนูญ

¹⁵ Albin Eser, *supra* note 12, pp.886 - 887.

¹⁶ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), น.59-60, 100-101.

¹⁷ Rome Statute, *supra* note 1, art.30.

¹⁸ เกียรติขจร วังนะศักดิ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 16, น.204.

¹⁹ Rome Statute, *supra* note 1, art.30.

²⁰ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, “คำแปลธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ,” (กรุงเทพมหานคร: กองแปล กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, 2544), (อัดสำเนา)

กรุงโรมได้นำเรื่ององค์ประกอบภายในนี้ มากกล่าวซ้ำในส่วนของความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงและความสำคัญผิดในข้อกฎหมาย (mistake of fact or mistake of law) ข้อ 31²¹ ไว้ด้วย²²

2.3 เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ

2.3.1 การใช้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ

2.3.1.1 เงื่อนไขเวลาสำหรับเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ

ธรรมนูญกรุงโรมได้กำหนดเรื่องเงื่อนไขเวลาสำหรับเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยให้ศาลอาญาระหว่างประเทศมีเขตอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะกับอาชญากรรมซึ่งกระทำขึ้นหลังจากที่ธรรมนูญกรุงโรมมีผลบังคับใช้ คืออาชญากรรมที่ได้กระทำขึ้นหลังวันที่ 1 กรกฎาคม 2545 นั้นเอง และในกรณีรัฐที่ได้เข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมภายหลังจากวันที่ 1 กรกฎาคม 2545 ศาลอาญาระหว่างประเทศอาจใช้เขตอำนาจได้เฉพาะกับอาชญากรรมที่กระทำขึ้นหลังจากที่ธรรมนูญกรุงโรมมีผลบังคับใช้สำหรับรัฐนั้น เว้นแต่ได้มีการยอมรับอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เป็นปัญหานั้นๆ ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรม ข้อ 11²³

2.3.1.2 เงื่อนไขบังคับก่อนสำหรับการใช้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศอาจใช้เขตอำนาจในกรณีอาชญากรรมที่ได้รับการเสนอต่ออัยการ หรืออัยการได้เริ่มการสืบสวนสอบสวนได้นั้น หากปรากฏว่ารัฐใดรัฐหนึ่งหรือมากกว่าดังต่อไปนี้

1. รัฐเจ้าของดินแดนซึ่งการกระทำที่เป็นปัญหาได้เกิดขึ้นในดินแดน หรือรัฐที่จดทะเบียนเรือหรืออากาศยาน และอาชญากรรมได้กระทำขึ้นบนเรือ หรืออากาศยานดังกล่าว
2. รัฐซึ่งบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรมถือสัญชาติ

ได้มีการยอมรับเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยการเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมซึ่งผลของการเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมคือ รัฐที่เข้าเป็นภาคีนั้นๆ ได้ยอมรับเขตอำนาจ

²¹ Rome Statute, *supra* note 1, art.31.

²² Albin Eser, *supra* note 12, pp.890-891.

²³ Rome Statute, *supra* note 1, art.11.

ศาลอาญาระหว่างประเทศให้มีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมที่กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ และในกรณีที่รัฐดังกล่าวข้างต้นมิได้เข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรม แต่ได้ยอมรับการใช้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศในส่วนอาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยการส่งมอบคำประกาศให้แก่นายทะเบียน ผลของการยอมรับนี้ทำให้ศาลอาญาระหว่างประเทศมีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมที่ได้มีการยอมรับและรัฐที่ยอมรับเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศต้องให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือศาลอาญาระหว่างประเทศโดยไม่ชักช้า หรือไม่มีข้อยกเว้นใดด้วย ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 12²⁴

2.3.1.3 การใช้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถใช้เขตอำนาจศาลของตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 13²⁵ ได้หาก

1. ปรากฏว่าอาชญากรรมหนึ่งหรือมากกว่าที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมซึ่งดูเหมือนว่าได้กระทำขึ้นได้รับการเสนอต่ออัยการโดยรัฐภาคี
2. ปรากฏว่าอาชญากรรมหนึ่งหรือมากกว่าที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมซึ่งดูเหมือนว่าได้กระทำขึ้นได้รับการเสนอต่ออัยการ โดยคณะมนตรีความมั่นคงซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หมวด 7 ของกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ
3. อัยการได้เริ่มการสืบสวนสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรม

2.3.2 เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศกับอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรง

เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศนั้นมีอยู่เหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรง 4 ประเภท คือ อาชญากรรมการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และอาชญากรรมการรุกราน (aggression) โดยธรรมนูญกรุงโรมได้เปิดช่องทางให้สามารถแก้ไข หรือเพิ่มเติม

²⁴ Ibid. art.12.

²⁵ Ibid. art.13.

อาชญากรรมที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศในอนาคตได้ โดยให้เลขาธิการสหประชาชาติจัดให้มีการประชุมพิจารณาทบทวนตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรม ข้อ 123²⁶

อาชญากรรมที่ธรรมนูญกรุงโรมได้กำหนดให้อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ ถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศที่มีลักษณะร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อสากลหรือความสงบเรียบร้อยของโลก (crimes and criminals against the Universal or World Public Order) และไม่ควรปล่อยให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นผ่านพ้นไปโดยไม่มีการลงโทษ ดังนี้

2.3.2.1 อาชญากรรมการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (genocide)

อาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ได้เกิดขึ้นในสังคมระหว่างประเทศตั้งแต่อดีตกาลด้วยเหตุผลของความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เผ่าพันธุ์ หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการแบ่งแยก อันนำมาซึ่งการฆ่าเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองอย่างโหดเหี้ยมเป็นจำนวนมาก โดยต้องการถอนรากถอนโคนเผ่าพันธุ์มนุษย์นั้นๆ เช่นเหตุการณ์ในยูคานาซีเยอร์มันที่ต้องการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว ทำให้ชาวยิวต้องล้มตายกันเป็นจำนวนมาก รวมถึงเหตุการณ์ในดินแดนบอสเนีย รวันดา กัมพูชา ติมอร์ตะวันออก และเหตุการณ์ล่าสุดที่เกิดขึ้นในจังหวัดโคโซโว ประเทศยูโกสลาเวีย²⁷ ซึ่งการทำลายล้างเผ่าพันธุ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ²⁸

1. การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ทางกายภาพ (physical genocide) คือการกระทำกับกลุ่มเผ่าพันธุ์นั้นๆ ทางร่างกาย สุขภาพอนามัย และความสมบูรณ์ของร่างกาย เพื่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตาย
2. การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ทางชีวภาพ (biological genocide) คือการกระทำกับกลุ่มเผ่าพันธุ์นั้นๆ ในลักษณะที่ไม่ให้มีการเกิดชีวิตของเผ่าพันธุ์นั้นๆ
3. การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ทางวัฒนธรรม (culture genocide) คือการกระทำกับกลุ่มเผ่าพันธุ์นั้นๆ เพื่อทำลายลักษณะเฉพาะของกลุ่ม เช่น การบังคับให้มีการเคลื่อนย้ายเด็กออกจากกลุ่ม การเนรเทศ การใช้ภาษา การทำลายหนังสือ เอกสารต่างๆ การทำลายอนุสรณ์สถาน

²⁶ Ibid. art.123.

²⁷ กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน “ศาลอาญาระหว่างประเทศ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), น.82.

²⁸ จันทิมา ลิ้มปานนท์, “ปัญหากฎหมายและแนวทางการเยียวยาเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น.7.

พิพิธภัณฑสถาน โรงเรียน โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศาสนสถานและรูปเคารพทางศาสนา ของกลุ่มเผ่าพันธุ์นั้นๆ

โดยในเรื่องของการทำลายล้างเผ่าพันธุ์นี้ ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 6²⁹ ซึ่งมีข้อสังเกตว่ากลุ่มที่ได้รับการคุ้มครองตามข้อบทนี้มีเฉพาะ กลุ่มชนชาติ (national group) กลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) กลุ่มเชื้อชาติ (racial group) หรือ กลุ่มทางศาสนา (religious group) ส่วนกลุ่มการเมือง (political group) กลุ่มวัฒนธรรม (culture group) กลุ่มภาษา (linguistic group) และกลุ่มอื่นๆ จะไม่ได้รับความคุ้มครองโดยศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ แม้ว่าจะได้มีการทำลายล้างกลุ่มดังกล่าวอย่างโหดเหี้ยมก็ตาม³⁰

2.3.2.2 อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity)

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้มีจุดเริ่มต้นจากบริบทของสงคราม (the context of war) ทำให้หลักการพื้นฐานของอาชญากรรมต่อมนุษยชาตินี้มีพื้นฐานอยู่บนกฎหมายว่าด้วยสงคราม (law of war) โดยได้ปรากฏการแยกอาชญากรรมต่อมนุษยชาติออกจากกฎหมายสงคราม ทำให้เห็นถึงลักษณะความผิดต่อมนุษยชาติขึ้นในอนุสัญญาเฮก ฉบับที่ 4 ว่าด้วยการเคารพกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามบนบก ค.ศ. 1907 (The Hague Convention IV Respecting the Laws and Customs of War on Land 1907) ข้อ 6³¹ ตามที่กล่าวว่า “พลเมืองและผู้ทำสงครามจะอยู่ภายใต้การคุ้มครองและอยู่ภายใต้หลักของกฎหมายระหว่างรัฐซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของพลเมืองของรัฐทั้งปวง โดยกฎหมายของมนุษยชาติและโดยความต้องการของสาธารณะ” อย่างไรก็ตามอนุสัญญาเฮกฉบับที่ 4 นี้มิได้กำหนดถึงลักษณะของกฎหมายมนุษยชาติไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าหมายถึงความถึงอะไร ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 ในเหตุการณ์การสังหารหมู่ชาวอาร์เมเนียนจำนวนมาก (massacres of Armenians) รัฐบาลของประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และรัสเซีย ได้ร่วมกันทำคำประกาศว่าการสังหารหมู่ดังกล่าวถือว่าเป็น “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติและอารยธรรม” (crimes against humanity and civilization) โดยรัฐบาลของตุรกีสมควรที่จะต้อง

²⁹ Rome Statute, *supra* note 1, art.6.

³⁰ กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 27, น.87.

³¹ The Hague Convention IV Respecting the Laws and Customs of War on Land, Oct. 18, 1907, 36 Stat. 2277, 205 Consol. T.S. 227 (hereinafter Hague IV).

รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น³² โดยถือเป็นครั้งแรกที่ปรากฏถึงเนื้อหาสาระที่สำคัญของ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติว่าก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาของปัจเจกชน (criminal responsibility on individuals) รวมถึงได้กล่าวว่าอาชญากรรมต่อมนุษยชาตินี้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในเวลา สงครามและเวลาปกติ อันทำให้เห็นถึงความแตกต่างจากอาชญากรรมสงครามในลักษณะที่ สำคัญคือ อาชญากรรมสงครามนั้นจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาสงครามเท่านั้น³³

โดยในเรื่องของอาชญากรรมต่อมนุษยชาตินี้ ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 7³⁴ ซึ่งเป็นข้อบทที่ถือว่าอาชญากรรมต่อมนุษยชาติสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในเวลาสงครามและเวลาปกติ

2.3.2.3 อาชญากรรมสงคราม (war crimes)

อาชญากรรมสงครามหากพิจารณาถึงที่มาตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรแล้ว สามารถแบ่งที่มาได้เป็น 2 ที่มาดังนี้

1. กฎหมายเฮก (law of Hague) คือหลักกฎหมายของการทำสงครามอันเป็นผลจากการประชุมครั้งแรกที่กรุงเฮก ระหว่างวันที่ 18 พฤษภาคม-29 กรกฎาคม ค.ศ 1899 เนื่องจากความห่วงกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่หลากหลายขึ้นในการทำสงครามโดยมีผู้แทนเข้าร่วมประชุม 26 ประเทศ โดยการประชุมครั้งนี้ทำให้มีการออกปฏิญญาเฮกที่เกี่ยวกับการทำสงครามคือ ปฏิญญาว่าด้วยแก๊สที่ทำให้สลักและหายใจไม่ออก (Hague Declaration 2 Concerning Asphyxiating Gases 1899)³⁵ และปฏิญญาว่าด้วยกระสุนที่แพร่กระจาย (Hague Declaration 3 Concerning Expanding Bullets 1899)³⁶ และจากผลการประชุมครั้งนี้ทำให้มีการออกอนุสัญญาเฮก ข้อบังคับเฮก และพิธีสารเพิ่มเติมฉบับต่างๆ ตามมาภายหลัง อันกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของคู่สงครามในการทำสงครามรวมถึงการ

³² M. Cherif Bassiouni, Crimes Against Humanity, in International Criminal Law: Enforcement, (Transnational Publishers, Inc, 1987), Volume 3, pp.51-53. อ้างถึงใน กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.93.

³³ กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.94-95.

³⁴ Rome Statute, *supra* note 1, art.7.

³⁵ The Hague Declaration 2 Concerning Asphyxiating Gases, 29 July 1899, U.K.T.S.32 (1907), Cd.3751.

³⁶ The Hague Declaration 3 Concerning Expanding Bullets, 29 July 1899, U.K.T.S. 32 (1907), Cd.3751.

ใช้วิธีการในการทำสงคราม (methods) และวิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของสงคราม (means) ต่างๆ³⁷

2. กฎหมายแห่งเจนีวา (law of Geneva) คือหลักกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องมนุษยธรรม ในระหว่างการทำสงครามเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากสงคราม ซึ่งมีทั้ง พลเรือน ทหาร เชลยศึก ที่ได้รับบาดเจ็บหรือป่วยไข้ในสภานั้นๆ อันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการ คุ้มครอง โดยมีอนุสัญญาเพื่อปรับปรุงสถานะของทหารที่ได้รับบาดเจ็บในสนามรบให้ดีขึ้น ค.ศ. 1864 (Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded in Armed Forces in the Field of 1864) เป็นฉบับแรก³⁸ และได้มีการออกอนุสัญญาเจนีวาและพิธีสารเพิ่มเติมฉบับต่างๆ ตามออกมาซึ่งฉบับล่าสุดคือพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวาระบบฉบับวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางกำลังทหารที่ไม่มี ลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977 (พิธีสารฉบับที่ 2) (The Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949 Relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts 12 December 1977 "Protocol II")³⁹ และในปัจจุบันได้มีแนวความคิดในการ ออกอนุสัญญาเจนีวาระบบฉบับที่ 5 ว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเวลาขัดกันทางกำลังทหาร (Convention on the Protection of the Environment in Time of Armed Conflict "Fifth Geneva")

โดยในเรื่องอาชญากรรมสงครามนี้ ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 8⁴⁰ อันเป็นผล มาจากการประมวลกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องสงคราม กฎหมายลายลักษณ์อักษรอันกล่าวมาข้างต้น รวมถึงแนวทางปฏิบัติและข้อบทในอดีตที่ผ่านมาของศาลอนุเคร มเบิร์กและศาลยูโกสลาเวียประกอบด้วย⁴¹ โดยสามารถแบ่งลักษณะของอาชญากรรมสงคราม ตามธรรมนูญกรุงโรมออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

³⁷ Adam Roberts and Richard Guelff, Documents on the Laws of War, second edition (Great Britain : Biddles Ltd Guild and King's Lynn, 1989)

³⁸ กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.109-110.

³⁹ The Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949 Relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts, 12 December 1977, 1125 U.N.T.S. 1979.

⁴⁰ Rome Statute, *supra* note 1, art.8.

⁴¹ กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.111-114.

1. การละเมิดอย่างร้ายแรงต่ออนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 (grave breaches of the Geneva Conventions of 12 August 1949)

2. การละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆ ต่อกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ใช้บังคับในการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ ภายในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ (other serious violations of the laws and customs applicable in international armed conflict, within the established framework of International Law)

3. ในกรณีการขัดกันทางกำลังทหารที่ไม่ได้มีลักษณะระหว่างประเทศ การละเมิดอย่างร้ายแรงต่อข้อ 3 ร่วมของอนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ทั้งสี่ฉบับ (in the case of an armed conflict not of an international character, serious violations of article 3 common to the four Geneva Conventions of 12 August 1949)

4. การละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆ ต่อกฎหมายจารีตประเพณีที่ใช้บังคับกับการขัดกันทางกำลังทหารที่ไม่ได้มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว (other serious violations of the laws and customs applicable in armed conflicts not of an international character, within the established framework of International law)

2.3.2.4 อาชญากรรมการรุกราน (aggression)

อาชญากรรมการรุกรานได้มีแนวความคิดเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยกรีก แต่พอมายุ่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีความเห็นว่าอาชญากรรมการรุกรานนี้ไม่ควรปล่อยให้เกิดขึ้นโดยไม่มีการลงโทษอีกต่อไป โดยได้มีความพยายามในการให้ความหมายทางกฎหมายของหลักการของสงครามที่ไม่ชอบ⁴² ต่อมาในสมัยของสันนิบาตชาติได้มีการแบ่งสงครามเป็นสงครามที่ชอบด้วยกฎหมายกับสงครามที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยในกติกาสัญญา (Pact) สันนิบาตได้กล่าวว่าสงครามการรุกรานเป็นสงครามที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁴³ และเมื่อมาถึงยุคของสหประชาชาติได้มี

⁴² M. Cherif Bassiouni, A Definition of Aggression in International Law : The Crime against Peace, in A Treatise on International Criminal Law, M. Cherif Bassiouni and Nanda, Volume I : Crimes and Punishment, (USA : Charles C Thomas Publisher, 1973), pp.159-160.

⁴³ อรุณ ภาณุพงศ์, "กฎหมายระหว่างประเทศกับปัญหาการใช้กำลัง," ใน หนังสือรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม, (คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535):410.

มติสหประชาชาติที่ 3314 (XXIX) ปี ค.ศ. 1974⁴⁴ ให้คำจำกัดความของคำว่ารุกราน (aggression) ไว้ในข้อแรกว่า⁴⁵

“การรุกรานได้แก่การใช้กำลังทางทหารโดยรัฐใดรัฐหนึ่งต่ออธิปไตย ต่อบุรณภาพแห่งดินแดน หรือต่อเอกภาพทางการเมืองของอีกรัฐหนึ่ง หรือด้วยวิธีการอื่นใดอันขัดต่อกฎบัตรสหประชาชาติ รวมทั้งที่เป็นผลจากคำนิยามนี้”

และในข้อ 3 ของข้อมติได้กล่าวว่า⁴⁶

“การกระทำดังต่อไปนี้ ไม่ว่าจะมีการประกาศสงครามหรือไม่ ประกอบเป็นลักษณะของการกระทำการรุกราน...

ก) การบุกหรือโจมตีดินแดนของรัฐหนึ่ง หรือการยึดครองทางทหารใดๆ แม้จะเป็นการชั่วคราวอันเป็นผลของการบุกหรือโจมตีเช่นนั้น หรือการผนวกเอาใดๆ โดยการใช้กำลังซึ่งดินแดนหรือส่วนหนึ่งของดินแดนของรัฐอื่น

ข) การระดมยิง ทิ้งระเบิดโดยกำลังทัพของรัฐหนึ่งต่อดินแดนของรัฐอื่น หรือการใช้อาวุธทั้งหลายโดยรัฐหนึ่งต่อดินแดนของรัฐอื่น

ค) การปิดล้อมท่าเรือหรือชายฝั่งของรัฐหนึ่งโดยกำลังทัพของรัฐอื่น

ง) การโจมตีโดยกำลังทัพของรัฐหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการกำลังทางบก ทางเรือหรือทางอากาศ หรือนาวิกโยธิน หรือเครื่องบินพลเรือนต่อรัฐอื่น

จ) การใช้กำลังทัพของรัฐหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในดินแดนของรัฐอื่นด้วยความตกลงของรัฐผู้รับในลักษณะที่ขัดกับเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในความตกลง หรือยึดการอยู่ในดินแดนนั้นหลังจากที่ความตกลงได้สิ้นสุดลง

ฉ) ข้อเท็จจริงที่รัฐหนึ่งยอมให้มีการใช้ดินแดนที่ให้รัฐอื่นใช้ โดยที่รัฐอื่นนั้นได้ใช้เพื่อกระทำการรุกรานต่อรัฐที่สาม

ช) การที่รัฐหนึ่งส่งหรือมีการส่งไปในนามของรัฐนั้น ซึ่งกลุ่มหรือหน่วยติดอาวุธ กองกำลังที่มีไซประจําการหรือทหารรับจ้าง กระทำการเยี่ยงกำลังทัพต่อรัฐอื่น ซึ่งมีความร้ายแรงเทียบได้กับการกระทำที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือมีข้อเท็จจริงว่าได้ปฏิบัติการในลักษณะที่สำคัญในการกระทำเช่นนั้น”

⁴⁴ General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974.

⁴⁵ ประสิทธิ์ เอกบุตร, “40 ปีสหประชาชาติ : สันติภาพกับการใช้กำลัง.” วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ 1, ปีที่ 16, น. 151-152 (มีนาคม 2529).

⁴⁶ อรุณ ภาณุพงศ์, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 43, น.414-415.

รวมไปถึงในข้อ 4 ของข้อมติที่กำหนดว่า สงครามรุกรานเป็นอาชญากรรมต่อสันติภาพระหว่างประเทศ การรุกรานก่อให้เกิดความรับผิดชอบระหว่างประเทศ และการได้มาซึ่งดินแดนหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์พิเศษอันเกิดจากการรุกราน ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้รับการรับรองว่าเป็นการได้มาโดยชอบ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติความไม่แน่นอนของคำนิยามนี้ก็ยังคงมีอยู่⁴⁷ รวมไปถึงในปัจจุบันนี้วิธีการรุกรานได้มีลักษณะที่แยบยลมากขึ้น ทั้งรูปแบบก็มีลักษณะเป็นทางอ้อม ในรูปแบบวิธีการต่างๆ มากขึ้น

ส่วนในธรรมนูญกรุงโรมอาชญากรรมการรุกรานปรากฏว่าเป็นอาชญากรรมประเภทเดียวที่ไม่ได้มีการให้คำจำกัดความไว้ เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งในการให้คำจำกัดความยังไม่สามารถยุติลงได้ ประกอบกับปัญหาว่าอาชญากรรมการรุกรานมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความรับผิดชอบพิเศษของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ตามหมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ธรรมนูญกรุงโรมจะต้องมีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษเพื่อที่จะยืนยันว่า ในกรณีความผิดฐานอาชญากรรมการรุกรานหากจะนำขึ้นสู่ศาลอาญาระหว่างประเทศจะต้องมีการพิจารณาเบื้องต้นโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเสียก่อนว่าได้มีการกระทำการรุกรานหรือได้มีสถานการณ์การรุกรานเกิดขึ้นแล้ว และเมื่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเห็นว่าการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำการรุกรานแล้ว ก็เป็นเรื่องที่ศาลอาญาระหว่างประเทศจะพิจารณาต่อไปว่าปัจเจกชนที่ถูกฟ้องต่อศาลอาญาระหว่างประเทศได้กระทำการในฐานะตัวแทนของรัฐ หรือเป็นส่วนหนึ่งของแผนการการรุกรานที่ได้ก่อให้เกิดอาชญากรรมการรุกราน (planning and waging of the aggression) ต่อไป⁴⁸ แต่ถึงแม้ว่าธรรมนูญกรุงโรมจะมีได้ให้คำจำกัดความว่าอาชญากรรมการรุกรานหมายถึงการกระทำอย่างไร แต่ธรรมนูญกรุงโรมข้อ 5 วรรค 2⁴⁹ ก็ได้กำหนดให้ศาลอาญาระหว่างประเทศมีอำนาจเหนืออาชญากรรมการรุกรานเมื่อได้มีการตกลงรับบทบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมการรุกรานที่จะได้มีการกำหนดกันในภายหลัง บนเงื่อนไขว่าคำจำกัดความที่จะมีขึ้นในภายหลังนี้ต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของกฎบัตรสหประชาชาติ

⁴⁷ ประสิทธิ์ เอกบุตร, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45, น.152.

⁴⁸ United Nations, Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session 2 May – 22 July 1994, General Assembly Official Records 49 Session Supplement No.10 [A/49/10] p.72,84,86,87. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 27, น.141-142.

⁴⁹ Rome Statute, *supra* note 1, art.5 para 2.

2.3.3 เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศกรณีอาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

ในเรื่องอาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมดังกล่าว โดยถือเป็นเขตอำนาจในส่วนของอาชญากรรมสงครามและถือว่าการกระทำดังกล่าวหากเกิดขึ้นเป็นอาชญากรรมสงครามด้วย

โดยรายงานของคณะกรรมการเตรียมการเบื้องต้นสำหรับศาลอาญาระหว่างประเทศ บันทึกเพิ่มเติมส่วนที่ 2 ฉบับร่างข้อสรุปองค์ประกอบของอาชญากรรม (Report of Preparatory Commission for the International Criminal Court Addendum Part II Finalized draft text of the Elements of crimes)⁵⁰ ออกตามธรรมนูญกรุงโรมข้อ 9⁵¹ ซึ่งกล่าวถึงเรื่องขององค์ประกอบของอาชญากรรมอันเป็นเครื่องมือในการช่วยศาลอาญาระหว่างประเทศในการตีความและการใช้บังคับข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8 ทั้งนี้การตีความจะต้องสอดคล้องกับธรรมนูญกรุงโรม กฎหมายที่ใช้บังคับตามธรรมนูญกรุงโรมข้อ 21 และหลักการทั่วไปที่กำหนดในภาค 3 ของธรรมนูญกรุงโรมด้วย⁵² โดยในร่างข้อสรุปองค์ประกอบอาชญากรรมได้กล่าวไว้ด้วยว่า หากไม่มีการกล่าวถึงองค์ประกอบภายในเป็นอย่างอื่นในร่างข้อสรุปนี้ ก็เป็นอันที่เข้าใจว่าองค์ประกอบภายในนั้นต้องประกอบด้วย “เจตนา” (intent) หรือ “รู้” (knowledge) หรือทั้งสองเท่านั้น ตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 30⁵³ เว้นแต่ได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะในธรรมนูญกรุงโรมหรือหลักกฎหมายที่ใช้บังคับตามธรรมนูญกรุงโรมข้อ 21⁵⁴

โดยในร่างข้อสรุปองค์ประกอบของอาชญากรรมนั้น อาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมที่ศาลอาญาระหว่างประเทศจะถือเป็นความผิดและต้องได้รับการลงโทษจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

⁵⁰ Report of Preparatory Commission for the International Criminal Court Addendum Part. II Finalized draft text of the Elements of crimes, 2 November 2000, PCNICC/2000/1/Add.2 (hereinafter “Addendum Part. II”)

⁵¹ Rome Statute, *supra* note 1, art.9.

⁵² Addendum Part. II, *supra* note 50, p.5 para1.

⁵³ Rome Statute, *supra* note 1, art.8.

⁵⁴ Addendum Part. II, *supra* note 50, p.5 para 2.

1. ข้อบทหลัก

ข้อ 8 วรรค 2 (b) (iv) อาชญากรรมสงครามโดยทำให้เกิดความเสียหายมากเกินไป (war crime of excessive incidental damage)⁵⁵ กรณีการละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆ ต่อกฎหมายและจารีตประเพณีที่ใช้บังคับในการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ ภายในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ที่กระทำความผิดเริ่มการโจมตี

2. การโจมตีเช่นนั้นจะยังผลให้เกิดการตาย หรือการบาดเจ็บของพลเรือน หรือความเสียหายต่อวัตถุทางพลเรือน หรือเกิดความเสียหายอย่างกว้างขวาง ในระยะยาว และร้ายแรงต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และการตาย บาดเจ็บ หรือความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นในขอบเขตที่เห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำเกินความจำเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับความได้เปรียบทางทหารที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมและโดยตรงอันได้คาดหมายไว้

3. ผู้ที่กระทำความผิดรู้ว่าการโจมตีดังกล่าวจะยังผลให้เกิดการตาย หรือบาดเจ็บของพลเรือน หรือความเสียหายต่อวัตถุทางพลเรือน หรือความเสียหายในวงกว้าง ในระยะยาว และอย่างร้ายแรงต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และการตาย บาดเจ็บ หรือความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นในขอบเขตที่เห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำเกินความจำเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับความได้เปรียบทางทหารที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมและโดยตรงอันได้คาดหมายไว้

4. การกระทำดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)

5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2. ข้อบทที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรณีการละเมิดอย่างร้ายแรงต่ออนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ซึ่งได้แก่ การกระทำใดๆ ต่อบุคคลหรือทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ฉบับที่เกี่ยวข้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1.1 ข้อ 8 วรรค 2 (a) (iii)⁵⁶ อาชญากรรมสงครามโดยการกระทำโดยเจตนาให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส (War crime of willfully causing great suffering)

⁵⁵ Rome Statute, *supra* note 1, art.8 para 2 (b) (iv).

⁵⁶ *Ibid.* art.8 para 2 (a) (iii).

1. ผู้ที่กระทำความผิดก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทางกายหรือจิตใจอย่างสาหัส หรือทำอันตรายแก่ร่างกาย หรือสุขภาพอย่างร้ายแรงของบุคคลเดียว หรือหลายบุคคล
2. บุคคลนั้นหรือเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ฉบับเดียวหรือหลายฉบับ
3. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ก่อให้เกิดสถานการณ์คุ้มครองเช่นนั้น
4. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสภาวะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)
5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.1.2 ข้อ 8 วรรค 2 (a) (iv)⁵⁷ อาชญากรรมสงครามโดยการทำลายและริบทรัพย์สิน (war crime of destruction and appropriation of property)

1. ผู้ที่กระทำความผิดได้ทำลาย หรือได้ริบทรัพย์สินที่แน่นอน (certain property)
2. การทำลาย หรือริบทรัพย์สินไม่มีเหตุผลอันสมควรโดยความจำเป็นทางการทหาร
3. การทำลาย หรือริบทรัพย์สินเป็นไปอย่างกว้างขวางและกระทำไปโดยไม่เลือกเป้าหมาย
4. ทรัพย์สินเช่นนั้นได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาเจนีวาฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ฉบับเดียวหรือหลายฉบับ
5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ก่อให้เกิดสถานการณ์คุ้มครองเช่นนั้น
6. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสภาวะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)
7. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2 กรณีการละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆ ต่อกฎหมายและจารีตประเพณีที่ใช้บังคับในการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ ภายในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ มีองค์ประกอบดังนี้

⁵⁷ Ibid. art.8 para 2 (a) (iv).

2.2.1 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (ii)⁵⁸ อาชญากรรมสงครามโดยการโจมตีวัตถุทางพลเรือน (war crime of attacking civilian objects)

1. ผู้ที่กระทำความผิดโจมตีโดยตรง
2. วัตถุในการโจมตีเป็นวัตถุทางพลเรือน กล่าวคือ วัตถุที่มีได้เป็นเป้าหมายทางทหาร
3. ผู้ที่กระทำความผิดเจตนาที่จะให้วัตถุทางพลเรืوندังกล่าวให้เป็นวัตถุในการโจมตี
4. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)
5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2.2 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (v)⁵⁹ อาชญากรรมสงครามโดยการโจมตีสถานที่ที่ไม่มีการป้องกัน (war crime of attacking undefended places)

1. ผู้ที่กระทำความผิดโจมตีเมืองเดียว หรือมากกว่าเมืองเดียว หมู่บ้าน ที่อยู่อาศัย หรือสิ่งก่อสร้าง
2. เมืองดังกล่าว หมู่บ้าน ที่อยู่อาศัย หรือสิ่งก่อสร้างได้เปิดสำหรับการครอบครองโดยไม่มีการต้านทาน (unresisted occupation)
3. เมืองดังกล่าว หมู่บ้าน ที่อยู่อาศัย หรือสิ่งก่อสร้างไม่ได้ประกอบขึ้นเป็นเป้าหมายทางทหาร
4. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)
5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2.3 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (ix)⁶⁰ อาชญากรรมสงครามโดยการโจมตีวัตถุที่ได้รับความคุ้มครอง (war crime of attacking protected objects)

1. ผู้ที่กระทำความผิดโจมตีโดยตรง

⁵⁸ *Ibid.* art.8 para 2 (b) (ii).

⁵⁹ *Ibid.* art.8 para 2 (b) (v).

⁶⁰ *Ibid.* art.8 para 2 (b) (ix).

2. วัตถุประสงค์ในการโจมตีเป็นสิ่งก่อสร้างหนึ่ง หรือมากกว่าสิ่งก่อสร้างหนึ่งซึ่งอุทิศให้สำหรับศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล หรือสถานที่ซึ่งเป็นที่รวมของผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ ซึ่งไม่ได้เป็นเป้าหมายทางทหาร

3. ผู้ที่กระทำความผิดเจตนาให้สิ่งก่อสร้าง หรือสิ่งก่อสร้างซึ่งอุทิศให้สำหรับศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล หรือสถานที่ซึ่งเป็นที่รวมของผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นเป้าหมายทางทหารเป็นวัตถุประสงค์ในการโจมตี

4. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับ การขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)

5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2.4 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (xiii)⁶¹ อาชญากรรมสงครามโดยการทำลายหรือยึดทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม (war crime of destroying or seizing the enemy's property)

1. ผู้ที่กระทำความผิดได้ทำลายหรือยึดทรัพย์สินที่แน่นอน (certain)

2. ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของฝ่ายฝ่ายตรงข้าม

3. ทรัพย์สินดังกล่าวได้รับความคุ้มครองจากการทำลายหรือยึดทรัพย์สินภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเรื่องขัดกันทางกำลังทหาร (armed conflict)

4. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดสถานะของทรัพย์สินนั้น

5. การทำลายหรือยึดทรัพย์สินไม่มีเหตุผลอันสมควรโดยความจำเป็นทางทหาร

6. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับ การขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)

7. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2.5 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (xvii)⁶² อาชญากรรมสงครามโดยการใช้อาวุธหรืออาวุธที่เป็นพิษ (war crime of employing poison or poisoned weapons)

⁶¹ Ibid. art.8 para 2 (b) (xiii).

⁶² Ibid. art.8 para 2 (b) (xvii).

1. ผู้ที่กระทำความผิดได้ใช้สารหรืออาวุธที่ปล่อยสารอันเป็นผลจากการใช้สารหรืออาวุธนั้น
2. สารที่ถูกปล่อยออกมาดังกล่าวยังเป็นผลให้เกิดความตายหรือเสียหายอย่างสาหัสกับสุขภาพในกรณีเหตุการณ์ปกติ โดยคุณสมบัติที่เป็นพิษนั้น
3. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)
4. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2.6 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (xviii)⁶³ อาชญากรรมสงครามโดยการใช้แก๊ส ของเหลว วัสดุ หรือเครื่องมือทั้งหมดที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน (war crime of employing prohibited gases, liquids, materials or devices)

1. ผู้ที่กระทำความผิดได้ใช้แก๊สหรือสารอื่นที่คล้ายคลึงกันหรือที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน
2. แก๊ส สาร หรือที่มีลักษณะเช่นเดียวกันดังกล่าวยังเป็นผลให้เกิดความตาย หรือเสียหายอย่างสาหัสกับสุขภาพในกรณีเหตุการณ์ปกติ โดยการหายใจไม่ออก หรือคุณสมบัติที่เป็นพิษ
3. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (international armed conflict)
4. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.2.7 ข้อ 8 วรรค 2 (b) (xx)⁶⁴ อาชญากรรมสงครามโดยการใช้อาวุธ อาวุธโปรเจกไทล์ หรือวัสดุ หรือวิธีการในการทำสงครามตามบัญชีรายชื่อในภาคผนวกของธรรมนูญกรุงโรม (War crime of employing weapons, projectiles or materials or methods of warfare listed in the Annex to the Statute)

ในส่วนขององค์ประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ จะต้องถูกยกเว้นขึ้นทันทีที่อาวุธ อาวุธโปรเจกไทล์ หรือวัสดุ หรือวิธีการในการทำสงครามได้ถูกประกอบขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของภาคผนวกธรรมนูญกรุงโรม

⁶³ Ibid. art.8 para 2 (b) (xviii).

⁶⁴ Ibid. art.8 para 2 (b) (xx).

2.3 การละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆ ต่อกฎหมายและจารีตประเพณีที่ใช้บังคับกับการขัดกันทางกำลังทหารที่มีได้มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว เมื่อใช้บังคับกับการขัดกันทางกำลังทหารที่มีได้มีลักษณะระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงไม่ใช่บังคับกับสถานการณ์ความไม่สงบและสถานการณ์ตึงเครียดภายในประเทศ เช่น การจลาจล การกระทำรุนแรงที่เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นกรณี และเป็นครั้งคราว หรือการกระทำอื่นในลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยบังคับกับความขัดกันทางกำลังทหารที่เกิดขึ้นในดินแดนของรัฐที่มีการขัดกันทางกำลังทหารอย่างยืดเยื้อระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับกลุ่มติดอาวุธซึ่งได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นระบบหรือระหว่างกลุ่มเช่นว่า มีองค์ประกอบดังนี้

2.3.1 ข้อ 8 วรรค 2 (e) (iv)⁶⁵ อาชญากรรมสงครามโดยการโจมตีวัตถุที่ได้รับความคุ้มครอง (war crime of attacking protected objects)

1. ผู้ที่กระทำความผิดโจมตีโดยตรง
2. วัตถุในการโจมตีเป็นสิ่งก่อสร้างหนึ่ง หรือมากกว่าสิ่งก่อสร้างหนึ่งซึ่งอุทิศให้สำหรับศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความมั่งคั่งทางทางกุศล อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล หรือสถานที่ซึ่งเป็นที่รวมของผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ ซึ่งไม่ได้เป็นเป้าหมายทางทหาร
3. ผู้ที่กระทำความผิดเจตนาให้สิ่งก่อสร้าง หรือสิ่งก่อสร้างซึ่งอุทิศให้สำหรับศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความมั่งคั่งทางทางกุศล อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล หรือสถานที่ซึ่งเป็นที่รวมของผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นเป้าหมายทางทหารเป็นวัตถุในการโจมตี
4. การกระทำความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสภาวะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารที่มีได้มีลักษณะระหว่างประเทศ (an armed conflict not of an international character)
5. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.3.2 ข้อ 8 วรรค 2 (e) (xii)⁶⁶ อาชญากรรมสงครามโดยการทำลายหรือยึดทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม (war crime of destroying or seizing the enemy's property)

1. ผู้ที่กระทำความผิดได้ทำลายหรือยึดทรัพย์สินที่แน่นอน (certain)
2. ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของฝ่ายปรปักษ์

⁶⁵ Ibid. art.8 para 2 (e) (iv).

⁶⁶ Ibid. art.8 para 2 (e) (xii).

3. ทรัพย์สินดังกล่าวได้รับความคุ้มครองจากการทำลายหรือยึดทรัพย์สินภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเรื่องการขัดกันทางกำลังทหาร
4. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดสถานะของทรัพย์สินนั้น
5. การทำลายหรือยึดทรัพย์สินไม่ต้องประสงค์โดยความจำเป็นทางทหาร
6. การกระทำดังกล่าวได้เกิดขึ้นในสถานะของและเกี่ยวข้องกับการขัดกันทางกำลังทหารที่ไม่ได้มีลักษณะระหว่างประเทศ (an armed conflict not of an international character)
7. ผู้ที่กระทำความผิดทราบ/รู้สำนึก เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการคงอยู่ของการขัดกันทางกำลังทหาร

2.4 ศาลอาญาระหว่างประเทศเปรียบเทียบกับศาลพิจารณาคดีอื่น

2.4.1 ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court "ICC") กับ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice "ICJ")

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีการจัดตั้งโดยกฎบัตรสหประชาชาติมีอำนาจหน้าที่ตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of the International Court of Justice) บัญญัติไว้ โดยอยู่บนพื้นฐานของธรรมนูญศาลสถิตย์ยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of the Permanent Court of International Justice) และเป็นส่วนหนึ่งของกฎบัตรสหประชาชาติ⁶⁷ เป็นองค์กรหลักหนึ่งในองค์กรหลักของสหประชาชาติ⁶⁸ สมาชิกขององค์การสหประชาชาติก็จะเป็นภาคีแห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศด้วย⁶⁹ โดยรัฐเท่านั้นที่สามารถเป็นคู่ความในคดีที่นำขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ⁷⁰ โดยมีเขตอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาทที่รัฐคู่พิพาทเสนอ⁷¹ และเขตอำนาจในการให้ความเห็นแนะนำเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายตามคำขอขององค์กรใดๆ ซึ่ง

⁶⁷ The Charter of the United Nations, 3 Bevans 1153; 1976 Y.B.U.N. 1040, art.92., see also the Statute of the International Court of Justice, 3 Bevans 1153; 1976 Y.B.U.N. 1052, art.1.

⁶⁸ *Ibid.* The Charter of the United Nations, art.7.

⁶⁹ *Ibid.* The Charter of the United Nations, art.93.

⁷⁰ *Ibid.* The Statute of the International Court of Justice, art.34.

⁷¹ *Ibid.* The Statute of the International Court of Justice, art.36.

ได้รับมอบอำนาจจาก หรือเป็นไปตามที่กฎบัตรสหประชาชาติกำหนดไว้ให้สามารถขอความเห็นเช่นนั้นได้⁷²

ดังนั้นกรณีที่ปัจเจกชนได้กระทำความผิดในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกระทำไป ในนามของรัฐ⁷³ ปัจเจกชนผู้นั้นไม่สามารถถูกดำเนินคดีในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ เนื่องจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศถือว่ารัฐเท่านั้นที่จะถูกดำเนินคดีในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ โดยการกระทำใดๆ ของปัจเจกชนได้ถ่ายทอด หรือได้โอนการกระทำให้เป็นการกระทำของรัฐที่เรียกว่า “imputability”⁷⁴ แล้ว ซึ่งกรณีนี้จะมีความแตกต่างออกไปจากเรื่องศาลอาญาระหว่างประเทศเนื่องจากศาลอาญาระหว่างประเทศจะเป็นศาลที่พิจารณาคดีกับปัจเจกชนเท่านั้น และถึงแม้ว่าปัจเจกชนผู้นั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกระทำไป ในนามของรัฐ ปัจเจกชนผู้นั้นก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากความรับผิด โดยการอ้างว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำของรัฐได้ และนอกจากนี้การกระทำที่เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกระทำไป ในนามของรัฐก็ยังคงถือว่าเป็นการกระทำของรัฐ ซึ่งรัฐเองก็อาจมีความรับผิดในทางระหว่างประเทศต่อไปได้

นอกจากนี้ข้อแตกต่างระหว่างศาลยุติธรรมระหว่างประเทศกับศาลอาญาระหว่างประเทศจะเห็นทั้งกรณีการจัดตั้งศาล และความสัมพันธ์กับองค์การสหประชาชาติ โดยศาลอาญาระหว่างประเทศได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามธรรมนูญกรุงโรม (Rome Statute) ในลักษณะของสนธิสัญญาพหุภาคี อันเป็นสถาบันอิสระ ที่มีลักษณะถาวร ไม่ได้เป็นองค์กรหลักในสหประชาชาติเหมือนดังเช่นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ดีศาลอาญาระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นมานี้มีความสัมพันธ์กับองค์การสหประชาชาติในลักษณะที่ใกล้ชิด ดังปรากฏในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 2⁷⁵ ที่กำหนดว่า “ให้ศาลอาญาระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์กับสหประชาชาติโดยความตกลงซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากสมัชชารัฐภาคีของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ก่อน หลังจากนั้น ประธานศาลอาญาระหว่างประเทศ จะได้ทำความตกลงดังกล่าวในนามของศาลอาญาระหว่างประเทศ”

⁷² *Ibid.* The Statute of the International Court of Justice, art.65.

⁷³ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 11*, น.35-46.

⁷⁴ ชุมพร ปัจจุสานนท์, *ความรับผิดชอบของรัฐ*, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 7-15, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528), น.77. อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 11*, น.14-15.

⁷⁵ Rome Statute, *supra* note 1, art.2.

2.4.2 ศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) กับ ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจ (ad hoc tribunal)

ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจนั้น เป็นศาลชั่วคราวซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาคดีกับปัจเจกชนผู้ก่ออาชญากรรมเป็นการเฉพาะกิจ ในดินแดนที่ได้มีการกระทำอาชญากรรมอันถือเป็นความผิดเกิดขึ้น และเป็นการจัดตั้งโดยประเทศผู้ชนะสงคราม หรือโดยข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยมีเขตอำนาจเหนือศาลภายในของรัฐ (the primacy of the ad hoc tribunals)

2.4.2.1 ศาลทหาร ณ เมืองนูเรมเบิร์ก ประเทศเยอรมันนี (military tribunal at Nuremberg)

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจในลักษณะศาลทหาร ณ เมืองนูเรมเบิร์ก ซึ่งเกิดจากการที่ฝ่ายพันธมิตรได้ริเริ่มหามาตรการในการตอบโต้ ลงโทษ และหาตัวผู้รับผิดชอบ ในการปฏิบัติการอันโหดร้ายของพวกนาซีเมื่อสงครามได้เสร็จสิ้น ซึ่งเหตุผลที่ผู้นำของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตรัสเซียในขณะนั้น ได้ให้แก่ประเทศต่างๆ ในการจัดตั้งศาลทหาร ณ เมืองนูเรมเบิร์ก ว่า⁷⁶

1. บุคคลผู้ที่จะถูกนำตัวมาลงโทษโดยการแขวนคอนั้นควรจะผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาอันชอบธรรมตามกฎหมาย การจับตัวผู้ที่กระทำผิดมาลงโทษโดยไม่ผ่านขั้นตอนของการพิจารณาคดีนั้นอาจทำให้ประเทศต่างๆ มองว่าฝ่ายพันธมิตรกระทำการโดยอำนาจอิกลายเป็นฝ่ายที่เลวร้ายไม่ต่างจากผู้ซึ่งถูกจับมาลงโทษ

2. อาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยอาญาจักรไรช์ที่ 3 และขุนศึกนาซีนั้นมีลักษณะโหดเหี้ยมน่าสะพรึงกลัวจนต้องบันทึกไว้ถึงความเลวร้ายดังกล่าวเพื่อให้อนุชนรุ่นหลัง หลีกเลี่ยงป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก กระบวนการพิจารณาคดีโดยศาลแบบเต็มรูปแบบนี้ย่อมเป็นการรวบรวมเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไว้ด้วย

3. การกระทำอาชญากรรมของพวกนาซีนี้ควรได้รับการเปิดเผยให้โลกได้รับรู้ถึงความโหดเหี้ยมในการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์และการใช้อำนาจเผด็จการและมีสิทธิที่จะรู้จักตัว

⁷⁶ ศิริศักดิ์ ตียะพรรณ จิตติ เจริญจำ, "ข้อสังเกตทั่วไปบางประการเกี่ยวกับศาลอาญาระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีตยูโกสลาเวีย," วารสารอัยการ, ฉบับที่ 196, ปีที่ 17 (มิถุนายน 2537): น.120-121.

บุคคลผู้บงการที่อยู่เบื้องหลังกลไกของรัฐบาลนาซี ซึ่งเป็นการลดรูปจนเหลือเพียงตัวบุคคลซึ่งสามารถตรวจสอบได้

โดยมีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมต่อความสงบสุข (crimes against peace) อาชญากรรมสงคราม (war crime) และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity)

การพิจารณาที่เกิดขึ้น ณ เมืองนูเรมเบิร์ก นี้ได้ก่อให้เกิดประวัติศาสตร์กฎหมายระหว่างประเทศในความผิดฐานอาชญากรรมต่อความสงบสุข (crimes against peace) และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) ขึ้นมา โดยความผิดทั้ง 2 ฐานนี้สามารถนำตัวผู้นำระดับสูงมาอยู่ภายใต้ระบบความยุติธรรมได้เป็นผลสำเร็จ⁷⁷

2.4.2.2 ศาลทหาร ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น (military tribunal at Tokyo)

ศาลทหาร ณ กรุงโตเกียวนี้จัดตั้งขึ้นโดยกฏบัตรโตเกียวอันเป็นศาลทหารระหว่างประเทศในภาคพื้นตะวันออกไกล โดยผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในประเทศญี่ปุ่นขณะนั้น ได้ใช้เหตุผลในการจัดตั้งตามศาลทหาร ณ เมืองนูเรมเบิร์ก และผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสหรัฐอเมริกาผู้นี้ก็ได้ทำการแต่งตั้งผู้พิพากษาพิจารณาคดี 11 ท่านด้วย จากรายการรายชื่อที่ได้มีการยอมรับแล้ว โดยมีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมต่อความสงบสุข (crimes against peace) อาชญากรรมสงคราม (war crime) และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity)⁷⁸

2.4.2.3 ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีตยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia "ICTY")

การจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีตยูโกสลาเวียครั้งนี้ เกิดขึ้นเพื่อพิทักษ์ความยุติธรรมมิให้การกระทำอันชั่วร้ายผ่านพ้นไปโดยไม่ถูกลงโทษหรือขัดขวาง และลดอัตราการประกอบอาชญากรรมอันโหดร้ายซึ่งได้เกิดขึ้นรายวันในประเทศยูโกสลาเวีย แต่การจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีตยูโกสลาเวียนี้มีลักษณะแตกต่างจากศาลทหาร ณ เมืองนูเรมเบิร์ก และกรุงโตเกียว ในแง่ของผู้จัดตั้งศาล เนื่องจากศาลทหารเพื่อพิจารณาคดีเฉพาะกิจที่ผ่านมานั้นถูกจัดตั้งขึ้นโดยฝ่ายผู้ชนะสงคราม แต่ในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีต

⁷⁷ เพิ่งอ้าง, น.121.

⁷⁸ Kriangsak Kittichaisaree, International criminal Law (New York : Oxford University Press Inc, 2001), p.19.

ยูโกสลาเวียครั้งนี้ มิได้จัดตั้งโดยฝ่ายผู้ชนะสงคราม แต่จัดตั้งขึ้นตามเจตจำนงของประชาคมโลก โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ⁷⁹ ได้ใช้มาตรการทางศาลเข้าแทรกแซงในขณะที่ยังคงมีอยู่ การจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีตุโกสลาเวียนี้ได้จัดตั้งขึ้นตามสภานิติบัญญัติซึ่งปรากฏในหนังสือ “ปรัชญาแห่งสิทธิ” (philosophy of rights) ของ Hegel ที่ว่า “จักต้องทำให้เกิดความยุติธรรมให้จงได้หาไม่โลกจะแหลกเป็นผุยผง” (let justice be done lest the world should perish)⁸⁰

ลักษณะสำคัญของศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในอดีตุโกสลาเวียมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้⁸¹

1. ศาลไม่มีกฎหมายให้อำนาจพิจารณาลงโทษขององค์กรอาชญากรรม หรือคณะบุคคลผู้ที่ได้กระทำความผิด แต่ศาลที่จัดตั้งขึ้นนี้สามารถพิจารณาพิพากษาปัจเจกชนผู้ที่ได้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลได้

2. ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับ ความผิดต่อการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) ความผิดต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) และความผิดอาชญากรรมสงคราม (war crimes) โดยไม่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดต่อความสงบสุข (crimes against peace) เนื่องจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติซึ่งเป็นผู้จัดตั้งศาลนี้ต้องการสงวนอำนาจของตนเกี่ยวกับการดำเนินการกับอาชญากรรมต่อความสงบสุข รวมถึงการดำเนินการต่อการรุกรานเอาไว้ เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องซึ่งจะต้องใช้มาตรการทางการเมืองระหว่างประเทศในการแก้ปัญหา มากกว่าการดำเนินการทางศาล

3. ได้มีการขยายขอบเขตอำนาจของศาลให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ในการพิจารณาคดีการกระทำความผิดร้ายแรงต่อบทบัญญัติของอนุสัญญาเจนีวา อันเกี่ยวกับความผิดต่อการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ความผิดต่อมนุษยชาติและความผิดอาชญากรรมสงคราม

4. ศาลมีเขตอำนาจเหนือศาลภายในของรัฐ และอาจขอให้ศาลภายในของรัฐปฏิบัติตามอำนาจของศาลได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญศาล

⁷⁹ Resolution 827, 25 May 1993, S/RES/852 (1993).

⁸⁰ ศิริศักดิ์ ดิยะพรรณ จิตติ เจริญจำ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 76, น.122-123.

⁸¹ เพิ่งอ้าง, น.123-124.

2.4.2.4 ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda "ICTR")

ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในรวันดาเป็นศาลชั่วคราวซึ่งจัดตั้งขึ้นตามแนวของศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในยูโกสลาเวีย โดยมีมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ⁸² ให้มีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) และอาชญากรรมสงคราม (war crime) และมีเขตอำนาจเหนือศาลภายในของรัฐ และอาจขอให้ศาลภายในของรัฐปฏิบัติตามอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในรวันดาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบในรวันดา

นอกจากนี้ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาคดีไม่สงบใน รวันดานี้เป็นศาลแรกที่ได้มีการตัดสินชี้ขาดว่าบุคคลใดมีความผิดหรือบริสุทธิ์ในความผิดฐานทำลายล้างเผ่าพันธุ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ. 1948 (The Genocide Convention of 1948)⁸³ ด้วย

2.4.3 ศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) กับ ศาลภายใน (national court)

ศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะเสริมเขตอำนาจ (complementary) ทางอาญาของศาลภายในประเทศต่างๆ ในเรื่องความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศเพื่อมุ่งแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากความพยายามที่จะนำตัวอาชญากรที่หลบหนีคดีอาญาจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งนำตัวมาลงโทษ โดยอาศัยความร่วมมือจากระบบของศาลภายในและกระบวนการความร่วมมือต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในรัฐสมาชิกของศาลอาญาระหว่างประเทศ เช่น กรณีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (extradition) ซึ่งความร่วมมือต่างๆ ที่ได้รับนี้จะเป็นส่วน

⁸² Resolution 955, 8 November 1994, S/RES/955 (1994).

⁸³ สถาบันการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ, "การปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม การลี้ภัยสำหรับประเทศไทย 2-5 เมษายน 2544," (กรุงเทพมหานคร : กรมพระธรรมนูญกับจัสแมกไทย, 2544), (อัดสำเนา), น.13-2.

สำคัญทำให้วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศในแง่การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศกรณีร้ายแรงต่างๆ บรรลุผล⁸⁴

หลักการเสริมเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศได้ปรากฏในอารัมภบทของธรรมนูญกรุงโรมย้าว่า “ศาลอาญาระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ธรรมนูญกรุงโรมนี้ ต้องเสริมเขตอำนาจในทางอาญาของรัฐ” และยังปรากฏหลักการเสริมเขตอำนาจนี้ในธรรมนูญกรุงโรมข้อ 1⁸⁵ ด้วย ตามที่กล่าวว่า “ศาลอาญาระหว่างประเทศที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามธรรมนูญกรุงโรมนี้ ต้องเป็นสถาบันถาวรและต้องมีอำนาจในการใช้เขตอำนาจเหนือบุคคลในกรณีอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ซึ่งมีผลให้นานาประเทศมีความห่วงใยตามนัยของธรรมนูญกรุงโรมนี้ และต้องเสริมเขตอำนาจในทางอาญาของรัฐ เขตอำนาจและหน้าที่ของศาลอาญาระหว่างประเทศต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของธรรมนูญกรุงโรมนี้” อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หลักเบื้องต้นอย่างชัดเจนว่าการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศถาวร มีจุดประสงค์เป็นกลไกเสริมระบบความยุติธรรมทางอาญาของรัฐและเป็นการสร้างกลไกในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในกรณีที่รัฐไม่สามารถดำเนินคดีกับปัจเจกชนที่กระทำความผิดอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรง หรือในกรณีที่ระบบความยุติธรรมทางอาญาของรัฐไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาคดีและลงโทษได้⁸⁶

หลักการเสริมเขตอำนาจศาลภายในเป็นหลักการสำคัญในการจัดสรรเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศและเขตอำนาจศาลภายในของรัฐ⁸⁷ การดำเนินการอย่างเหมาะสมของศาลอาญาระหว่างประเทศโดยอาศัยหลักการเสริมเขตอำนาจจะเป็นการแก้ปัญหาการขัดกัน

⁸⁴ United Nations, Report of the International Law Commission on the work of its forty sixth session, pp.43-44. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ สุนทรนาวิณ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.166.

⁸⁵ Rome Statute, *supra* note 1, art.1.

⁸⁶ กรรณิรมย์ สุนทรนาวิณ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.166-168.

⁸⁷ Jeffrey L.Bleich, Esq., Complementarity, In The International Criminal Court: Observations and Issues before the 1997-98 Preparatory Committee; and Administrative and Financial Implications, p.231. อ้างถึงใน กรรณิรมย์ สุนทรนาวิณ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 27, น.169.

ระหว่างเขตอำนาจศาล อันเป็นการเชื้ออำนาจให้การดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกนำมาพิจารณาคดีและลงโทษได้ในที่สุด⁸⁸

⁸⁸ กรรภิรมย์ สุนทรนาเวิน, อ้างแล้ว เที่ยงธรรมที่ 27, น.169-170.